

Primorski Glas

Izlazi svake subote - Ciena do svrhe tek. godine
K 1.40. - Pojedini broj 6 para. - Plativo i utuživo
u Makarskoj.

Uprava lista nalazi se u Makarskoj,
a uredništvo u Šibeniku.
Izdavač i odgovorni urednik: Ivo Blažević.
Tisak: „Hrvatske Tiskare“ - Šibenik.

Oglasi, zahvale i priobćena po pogodbi. - Ruko-
pisi se ne vraćaju. — Ne biljegovana pisma ne
primaju se.

Kako se Smodlaka pere?

Škandalozne izbore makarske ciela je pokrajina najvećim ogorčenjem jednoglasno osudila. Pošteni i nepristrani ljudi ostadoše zabezegnuti nad očitom nepravicom i nasiljem, što je politička vlast upotriebila, da protura svog miljenika: Ribičića. Mi smo na svoje uši čuli više izjava, a i od istih naših protivnika, što u jedan glas osudjuju i Ribičića i onu grubu silu, koja je pod svaku cieniu već unapried odredila, da ga — makar i na oštroj bajuneti — u sabor protura. Svak, bio on talijanaš ili sektar (demokrat) glasno je kazao: „sramota i sramota!“

Sve je takodjer hrvatsko novinstvo po svojoj dužnosti pokudilo onu ciničku pristranost i bezobrazluk mame-luka, što no se onom prigodom sjatiše da pomognu pobjedi jednoga uskoka, koga je složan glas naroda i svećenstva osudio. Ali kako svako pravilo ima svoju iznimku, našlo se je i hrvatskih — ako im se taj naslov dati može — novina, što su branile i opravdavale taj izbor. Mi se baš ne čudimo „Narodnome Listu“, koji je morao ustati na obranu svog čovjeka i tiskati dopis istoga Ribičića. Nego se začudismo Smodlakinoj „Slobodi“, koja je imala toliko obraza, da je svem svijetu javila: kako su njezini ljudi pomogli da bude izabran Ribičić protiv pravaša Klarića. Smodlaka dakle ne stidi se priznati, da je pomogao bonetim i bajunetam u biranju vladina čovjeka, kat. popa i koritaša, prot kojima svima ima eto zemana on bez milosrdja puca.

Nego Smodlaka, da se bud kako opere pred javnošću, koja ga je radi ovoga čina žigosala, iznosi u „Slobodi“ tu stvar kao zaključak stranke. Mi smo u stanju kazati doktoru Jozi, da je u pitanju makarskih izbora stranka bila proti Ribičiću. A da u tome ne varamo javnost, kao što ju vara Smodlaka, bilo bi od potrebe, da se javnosti preda ono pismo, što ga je odmah po izborima Blažu Sučiću pisao Dr. Werk. Iz njega bi Smodlaka i njegove prirepine, za koje onako smiešno i himbeno piše, mogli se čisto osvjedočiti: 1) da u makarskim izborima nije se priteklo u pomoć koritašu po želji ili zaključku stranke, već da je tu Smodlaka „svojevoljno“ radi svog djeda i radi svog obiteljskog interesa radio. 2) da

Dr. Werk i svi vidjeniji i pošteniji ljudi stranke u Makarskoj i u pokrajini osudjuju u ovoj stvari najoštrije Smodlakinu politiku. 3) da se je Smodlaka našao u velikom škripcu, neznajući kako će ugoditi djedu i opravdati svoje postupanje pred strankom. Iz spomenutog pisma izbija silno Werkovo ogorčenje, koje je on pokazao takodjer u dugoj brzojavnoj poruci, kojom je tražio od svojih, da svakako za nj glasuju, a u nijednom slučaju za koritaša, jer bi se to s glave protivilo načelima stranke.

Dr. Werk bio je mnienja, da njegovi pristaše u slučaju užih izbora se ustegnu, a ni pod koju cieniu da ne glasuju za vladina kandidata, jer će inače na nje pasti bruka i osuda svakoga poštena i pametna čovjeka. Medjutim glas Smodlakine samovolje i njegovi nizki probitci bili su jači od poštenja, bili su snažniji od Werkovih naputaka, pa se je pogodilo ono, što Smodlaka više nikako oprati ne će.

Kazivali su nam ljudi, što su vrlo blizu Dr. Werku, da on Smodlaku nigda to oprostiti ne će, pače da će izstupiti iz odbora mjestne organizacije, a moguće i iz stranke radi Smodlakine samovolje i zadržanih njegovih naredaba. Nas to ništa ne zanima; to su njihove stvari, u koje se ne marimo priti, dok nam je jedina namjera, da razkrinkamo Jozinu himbenost, prevrtljivost i ono izvrćanje cijeloj Dalmaciji već poznate istine, koju on gleda zatajiti i drugčije javnosti prikazati.

Pozivljemo se dakle na Dr. Werka, Dr. Filipa Marušića i na vas generalni demokratski štab, kao što i na sva vidjenija i čestitija lica dem. stranke, da nam po savjesti kažu: je li Smodlaka u dogovoru s njima natakao na glavu Ribičićevu onaj vienac pobjede, ili je to uradio iz svojih drugih razloga i ciljeva, koja su nama na dlaku poznata?

Ovom prigodom napomenut ćemo: kako se onakom pisarijom „Slobode“ našao u neprilici i kanonik Ribičić, koji je prije izbora i suznim očima uvjeravao gore i dolje, da on sa demokratima ništa dodirna nema, da on ne bi nikad primio njihovih glasova, a poslie izbora razpisao se po „Narodnom Listu“, kao da ni jedan sektar nije za nj glasovao dok Smo-

dlaka očito tvrdi, da su oni Ribičića izabrali. Imali su i pravo, kad su znali za onu njegovu antikleikalnu izjavu. Dobro je kazao u Makarskoj jedan socialist, da bi on za onake popove vazda rado svoj glas dao!

Novi pojavi u Primorju.

Ovoga časa nije nam namjera, da pišemo strašljive članke. To je od nas daleko. Mi samo gledamo dobro narodno, njegov mir i zadovoljstvo. Pravi prijatelj pučki imao bi za to raditi svim svojim silama. Mi sa zadovoljstvom možemo reći, da tako radimo. Ako je kadkada naše pisanje hilo oštro, bilo je zato, da se na Primorju utvrdi mir, ljubav i sklad, i da oni ljudi, koji protiva miru rade, udju u se ili da ih se naš dobri puk klone.

Rekli smo, da bi svaki pučki prijatelj imao nastojati svim silam oko mira i sklada u našem puku. Nu pošto učiteljstvo i svećenstvo najviše mogu uplivati na to, to bi bila najprva dužnost njihova.

Svećenik ima uzvišenu zadaću, da uzgaja u duhu svoj narod, da ga oplemenjiva, da za nj radi i trpi i time pokaže uzor samopriegora kršćanskoga. Nu i učiteljska je slična zadaća. Ona je upodpunjenje zadaće svećenikove. Stoga pravi učitelji prožeti uzvišenošću svoje dužnosti, svedjer su u skladu sa kršćanskim načelima složno sa svećenikom razvijali svoj rad.

Mi smo u Primorju prvašnjih godina imali takove dične ljude. Bila je podpuna sloga i ljubav izmedju svećenika i njih, i u djelovanju i u misli. Nadzornikom je bio preč. kanonik don Miho Pavlinović. On je kriepio svoje učitelje u tako plemenitom radu. Onaka sloga morala je radjati dobrim plodom u puku, pa je zaista bio veliki plod njezin.

Na žalost, ona su se vremena odalečivala. Kod nekih učitelja na Primorju ne vide se želje ni nastojanja, da rade prama zajedničkomu uzvišenomu cilju sa svećenikom.

Mi smo rekli neki, jer zahvaleć Bogu, uobće naše učiteljstvo prožeto je svojim visokim zvanjem i živu prama dičnim tradicijam svoga stališa. Eno učitelja Kačića, Jnrišića, Granića, Roko, kao što i učitelji grada Makarske, osim možda male iznimke, sve su to ljudi vrstni, odlični i koji sve svoje snage ulažu za dobro i za sreću svoga na-

roda. I nikada ti ljudi nisu zamrzili na svećenika ili se ustali protiva njemu za to, jerbo je on svećenik. Tako rade pravi i poštenu ljudi.

Ali i ako je to kod većine, ipak javno su izbili protivni pojavi kod Petra Antičića, Devčića, Mihotića i Antoniola. Rek bi, da je Antičić prvi od svijuh.

Ti pojavi počeli su se pojavljivati još od onih slika, kad je naime Antičić sliku Gospinu digao sa pristojnoga mjesta. Za tim je sve tinjalo i tinjalo dok nisu počeli lanjske godine dopisi iz Primorja, koji su bacali sramotu na sve Franjevce. Dopisi su isto bili nizki i jadni kao i oni, što su ih pisali barabe imotske protiva gornjim župnicima. Vidilo se je očito, po onim dopisima, kako neka gospoda žele da unište poštenje i ugled kod svećenika samo da se lakše primi bezbožna demokratska stranka na Primorju.

Kad je pako nadošla Smodlakina „Pučka Sloboda“ prvi zagovornici njezini i njezini širitelji bila su ova dva tri gospodina. Istina, da je Antičić u to vrijeme pripadao i pravaškoj i hrvatskoj stranci, ali faktično i djelom radio je za stranku demokratsku. „Sloboda“ je, kažu, po njegovu nalogu bila slana na razne težake. Antoniolu je još i dalje pošao, pa „Slob.“ razošilje po selu po svojim učenicima. I ovih dana jedan svećenik morao je na svoje oči gledati kako učenik izlazi iz školske zgrade sa naramkom „Pučkih Sloboda“.

Za svakoga rodoljuba to su žalostni pojavi. Svakomu je očito, za čim „Pučka Sloboda“ idje. Idje, da narod zasliepi; da ga otruje ocrnjivanjem tudjega poštenja i svećeničkoga stališa; da uzbudi u njemu odušnost prema njemu, a dosljedno i prema načelima, koga ono zastupa. Kada je bio koji broj onoga lista Smodlakina, a da nije govorio protiva svećenicima? Nikada.

Mi ne ćemo reći, da ne može i svećenik kao čovjek pogriješiti. To može. I kad on pogriješiti, mi znademo reći, da to nije dobro. Ali kod „Slobode“ nema nijednoga svećenika poštena, svi su sadirači, lopovi, crnci, varalice itd. Kako to? Je li to moguće?

Nu, što to znači? To znači, da „Sloboda“ sije nemoral, jer ocrnjiva i ruži; to znači, da narod ne uzgaja nego ga hoće da zasliepi, to znači, da ona narod zove, da se odaleči od crkve i od vjere.

Doista žalostni zaključci iz cieloga pisanja demokratskih novina!

Ovakove listove, koji šire nemoral, može li jedan sviestni čovjek i rodoljub širiti, bez da se ogriješiti o svoje rodoljublje i čovječstvo. Pogotovo, smide li to činiti jedan uzgojitelj malene djece, koja sisa kao mlieko svaki nauk, koji joj se daje.

Mi nismo protiva slobodi pojedinca, pa stoga mi ne ćemo da silimo ni Antičića ni njegovu družinu, da oni moraju baš pripadati našoj stranci i raditi sve ono i onako, što mi radimo.

To ne. Svak ima svoje uvjerenje. Neko može biti uvjeren o jednoj stranci, a drugi o drugoj. Dok je ta stranka dobra, poštena i moralna, svakomu je prosto sliediti svoje uvjerenje i svoju Slobodu.

Ali sloboda nije prosta u svačemu; sloboda nije prosta u zlu, to nebi bila sloboda, to bi bilo pogrdjenje slobode. Sloboda nije u širenju nemoralne i pokvarene štampe, nego je to zločinstvo, a proti tomu imadu pravo da ustanu svi poštenu ljudi.

Ali ti nemili pojavi i još dalje zahvaćaju maha. Svag znađe, da je župnik Podgore jedna odlična i umna osoba. On sa svoga rada, koga on samopriegorno razvija u svojoj župi, uživa ugled u svomu selu. Dični Podgorani i ciene i časte i diče se sa svojim župnikom. Pa ipak i zlobna ruka htjela je metnuti u Podgoru smutnju, htjela je uliti onomu puku mržnju prema svomu župniku, a don Marka neduševeno ocrniti.

Ali su se zlodusi prevarili u računu. Podgorani su pametni i okretni ljudi, pa su odmah osjetili, da je to lukava zamka neduševnih ljudi. Tako mjesto don Marka i puka podgorskoga ostali su osramoćeni tajni zločinci.

Dok o ovim pojavim pišemo, iskreno kažemo, da bolujemo u duši, ali najviše nas boli to, da nekim od ovih žalostnih pojava doprinose neki, koji bi morali biti izgled kršćanskoga morala po svomu zvanju.

Nami nije do ocrnjivanja. Nami je do sklada i mira. Dapače, mi smo najradostnije prihvatili ponudjeni mir i sporazum sa gorispomenutom gospodom preko nadzornika Balića. Ali na žalost to nije bilo iskreno. Rek bi, da sam Balić nije želio, da do toga dodje; dapače to je bila njegova ne liepa uloga.

Tomu se nije valjda ni čuditi. Ovi pojavi nastali su taman odkada je rečeni gospodin zasjeo na stolicu nadzorničku, a zašto i s koga uzroka, mi neznamo.

Ovo smo napisali u najboljoj namjeri, da se već jednom ovomu stane na kraj. Uzdamo se, da će novi poglavar, kao čovjek nezavisan uložiti sve svoje snage, da već to prestane. Bar kod njega neće biti gosp. Balić factotum kao što je to dosad bio kod bivšega poglavara Županovića; a uzdamo se, da preko Balića ne će moći u buduću raditi ono što su do sada radili učitelji Antičić, Mihotić, Antoniolu i Devčić.

Demokratska pisanija.

Dne 26. predproš. mjeseca u strogo prijateljskom razgovoru sa fra Krstom Belamarićem obećao je Dr. Vranjican i zadao „četiri puta“ „poštenu besjedu“, da ne će znati za izbore, što su se imali na 28. istoga obaviti; da ne može glasovati za Klarića iz nekakvih osobnih razloga, a da mu njegova pravaška čustva ne dopuštaju nikako, da glasuje za vladinog kandidata Ribičića, koji da se iznevjerio stranci i

prišao u koritaški tor. Iza ovakih svećanih izjava, držeći naš prijatelj da ima posla sa čovjekom, koji do svoje rieči i vjere drži, ostavio ga je na miru.

Onaj, tko nije iz bližega poznao staroga Vranjicana, držao je više no sigurno, da se taj tobože kremenjak ne će dati pod kiriju žandarskih bajuneta i u društvu bunetaša pogaziti svoju prošlost, te javno pred obrazom cieloga grada i one stranke, koja ga je na rukama nosila, pljunuti u obraz onim idealima, što čovjeku do pokrova treba da su sveti. Nije samome fra Krsti, već je i mnogim drugim Vranjican govorio, da za Ribičića glasovati ne će.

Medjutim dogodilo se sasama protivno. Pravaš Vranjican na obće veselje bunetaša i koritaša, a u društvu Marinka Mirisavog dolazi u izbornu dvoranu i svojim glasom begena onu sramotnu izbornu kampanju, te sa poglavarom Županovićem glasuje za onoga, koga je vazda, pa i pred sama dva dana smatrao političkim vjerolomcem i ništicom, za koju ne smatraše vriednim da se makne. Ne obzire se ni na svoju prošlost, ni na patnje, što mu je — kako je naš poštenu i mudri Bare i na sudu pri razpravi iztakao — ta ista stranka prouzrokovala; ne pazi na zadanu besjedu već nevidjenom ravnodušnošću preko svega toga prelazi u tabor šarenjaka, ulizica i sektara, ostavljajući one, što su za nj u vatru i vodu skakali.

To je eto dalo povoda, da ga naš prijatelj u četiri oka ukori, a Dr. Vranjican uvjeren, da je zbilja nešto sablažnjiva i nekorektna počinio, nije na to ni reagirao. Kako je pak došlo do sudbene prijave, o tom ne ćemo za sad govoriti; samo ćemo kazati, da se je više stidio, bojao i zacrvnio Dr. Vranjican, nego tobožnji obtuženik.

Iz sudbene razprave, na koju je privatni tužitelj doveo onu korablju znanja našeg Demostena Baru Vrankovića, dok je okrivljenik bez branitelja pristupio, uzdajući se u nepristranost Konta Pavlovića. Bilo je očito, kako se tu ne radi o uvredi poštenja, već o samome ukoru čisto privatne naravi, jer od četiri navedena svjedoka ni jedan nije kazao, što bi obtuženika išta teretilo; tako da se branitelj Dr. Bare u svojoj Tilipici (a bila mu je baš uzorita) nije ozbiljno ni osvrnuo na izkaz svjedokah, jer je vidio, da takovi izkazi terete samo njegova klienta, a u prilog su okrivljeniku, kako je to ovaj i dokazao.

Uza sve to, fratar je bio osudjen na 7 dana samostanskog zatvora, te na 30 K Dr. Bari „branitelju privatnog tužitelja“, a 30 K Dr. Vranjicanu. Osuda je doslovno onaka, kako ju je predložio Dr. Bare Vranković, pa se je fra Krsto Belamarić mogao slobodno i ne mučiti i ne braniti jer . . . . .!!! Naravno da je obtuženik na ovaku nenađanu i nezasluženu osudu uložio utok.

Ovom zgodom bit će nam valjda prosto, da iztaknemo nedelikatnost c. k. pristava Pavlovića, koji je ovu razpravu preuzeo. On je strastveni strančar, pa smo mogli tražiti njegovu izključenje, ali stojeć na onome, što je istina, nismo se bojali ničijeg brka, a priznajemo da smo bili odveć prostodušni, tim više, što je svemu gradu poznato, koliko je konte skakao i obigravao

za simpatičnog njegovog pobratima Don Niku Ribičića.

Opazit nam je još: kako je starome Vranjicanu bio čef zjati, skakati, vikati, psovati i vriedjati u sudbenoj dvorani bez opomene, dok je okrivljenik morao samo šutiti i jedva koju opazku na pō usta iztaknuti. Dva svjedoka nalaze se u protuslovlju, to ne smeta; stari Vranjican nezna kazati: koje bi tobože uvriedljive besjede fra Krsto Belamarić bio izrekao, pa ni to ne smeta; stari Vranjican meće četiri svjesvjedoka, a fra Krsto predlaže da se jedan zovne, koji je bio u neposrednoj blizini i po tome mogao najbolje čuti; Vranjicanu se sve udovoljuje, a predlog se optuženikov odbija. I poslie svega toga izdaje se osuda, kroji se pravica! Pa da nije u nas n Dalmaciji sve divno i baš ljudski uredjeno! Nego Bože daj zdravlje; na ovo ćemo se povratiti.

Iztakosmo naročito neke činjenice, eda poštene i lealni ljudi — makar bili i naši protivnici — znadu ocieniti banditsku pisaniju „Slobode“, koja je cielu ovu stvar svojim telicima prama svome ukusu prikrojila.

Neka dakle Smodlaka i njegove prirepine znadu, da se fra Krsto Belamarić ne stidi besjedā Vranjicanu upravljanih. Nije tu bilo ništa od onoga, što „Sloboda“ priča, jer bi sigurno stari Vranjican u optužnici to bio iztakao; pa baš je čudno, da dopisnik „Slobode“ pet puta više znade nego svi svjedoci sa optužbom zajedno.

Kad smo pak pročitali u „Slooodi“ dopis iz Makarske od 24. XI., poručili smo njenom dopisniku Sučiću, da se kani toli lažne, smradne i podle pisanije. Ovaj nam nam je odvratio, da on više u „Slobodi“ ne piše. Na 30. stud. u tri sata po podne susreo je Sučića na šetnji sa Ivanom Srzićem O. Belamarić. Tu je u prisutnosti spomenutog Srzića Sučić požalio onakovu pisaniju, nazivajući ju: **„fakinskom, podlom, lažnom i banditskom“**. Nadovezao je dalje, pozivajući se na svoje poštenje i značaj, da je poslie poznate affaire sa Dr. Barom Vranković, sa onakovim novinam prekinuo svaki odnošaj, pa da ih po novoj godini ni primati više neće; tim više, što se Smodlaka onako u izborima podnio, radeć izpod vode proti Dr. Werku, a da samo ugodi svome djedu. Kazao je tom prigodom i ovo Sučić: kako pozitivno znade, da je podatke onome dopisu poslao mali Pekić i Špiro Klarić, te je dopis skleputio glavom Dr. Smodlaka. To sve da je u nedjelju pričao konceptient Smodlakine kancelarije Dr. Ivan Rismondo, koji se je desio u Makarskoj kad je „Sloboda“ došla.

Po svemu ovome nepristran će čovjek lasno zaključiti: kakvim se sredstvima služi „Sloboda“ i njezin poglavica Dr. Smodlaka. Prima lažna izvješća, pa odatle kroji dopise, napada i ocrnjuje sve i i svakoga. Kad čovjek samo pomisli, da je Smodlakin glavni pouzdanik i jedino uporište u Makarskoj i Primorju onaj mali deran, koji svakoga na smieh i na sažaljenje nagoni, onda se nije čuditi, što se stanovita čeljad oko „Slobode“ onakom pisanijom ponosi. To su dakako duševni produkti samo onih stvorova, kojima smrdi sve što je istinito, sveto i ljudskome srcu milo.

Ciela je Makarska, a i svaki pošten čovjek na dvoru pokudio držanje Dr. Vra-

njicana i begenao onaj zasluženi ukor, a Smodlaka veli, da je cielu Makarsku zgadio. Cio se je grad snebivao Kontovoj osudi, tako da je Konte sam odmah iza razprave na svoje uši čuo ogorčenje gradjana, što su ovacijam i poklicima odpratili u samostan optuženika. Nije se našla ni jedna toli zlobna duša, da je izkazala svoje veselje nad osudom; pače isti su politički protivnici sa . . . . . takovu osudu na znanje primili. Smodlaka u svojoj „Slobodi“ kaže, da je gradjanstvo cielo sa radošću osudu dočekalo; neka nam na podkriepn te infamne klevete, koja poniziva pred javnošću naš grad, iznese Dr. Jozo samih 5 (pet) poštenih, nezavisnih i nepristranih makarskih gradjana, pa mu alal sva njegova pisanija. To dakako on neće učiniti; on je zadovoljan što je fratar osudjen, što je jedan kat. svećenik ponižen. Ali je li to osuda? Može li se zvati ono porizanjem? Bit će za Dr. Jozu, Konta Pavlovića, Baru Vrankovića, starog Vranjicana, a možda i još koga onake dlake, ali za nas onakova osuda nije poniženje.

Iz Imotske Krajine.

Još se Smodlaka ne će da umiri, još „Sloboda“ ne će da se ostavi svoga sramotnoga zanata. Kō stari kvakeri diči se sa svojim nedjelima i rada bi da i svijet priuče na tako nemoralna djela.

Sloboda hvali one, koji zalaze u tudje kuće i nose tudja pisma. Ona ta pisma i objelodanjiva, pa suviše kaže, da je to moralno i pošteno.

Nu i dalje „Sloboda“ idje u nemoralnosti: ona unajmljuje plaćene ljude ili ljude, koji ne čute ljudskoga stida i šalje ih da kupe tudje razkinuto pismo, samo da ga može objelodaniti. I to sve „Sloboda“ kaže, a to će reći, da se ona time diči kao kakovim dobrim i moralnim djelom.

Mi smo kazali u prošlom broju, da se to ne slaže sa naravnim zakonom, dosljedno, da je to nepošteno i nemoralno. Ali zaludu je naše govorenje, kad prorok Alija uvijek svijetu viče, da je to pošteno i častno. Za takove ljude ne vriede razlozi nego opanak po obrazu.

Medjuto pismo Nikolića napisano je na korist demokrata, a to znači, da je ondašnja vlada u Imotskomu uložila sve sile da izpane demokrat.

Pismo pak gosp. Lovrinčevića nije po njega nečastno. On je znao da faktično rečeni Medvidović imade glas pošto njegova pozovnica odpovara podpuno upisbi. Ako je dakle Lovrinčević želio, da bude i Medvidović za pravaše, time je dobar posao djelovao. S druge pako strane gosp. Lovrinčević, kao pošten čovjek morao je smatrati demokrate kao jednu sektu, kao barabe, pa tako ih je on i smatrao, kad u svomu pismu iztiče želju, da bi se odalečilo Medvidovića od fukara, a pridružilo poštenim ljudima.

Iz pisma Lovrinčevića ne izbija želja za glasom. Lovrinčević je znao, da pravaškoj stranci ne treba baš Medvidovićeve glasa, kad su onako uza se imali svu Imotsku Krajinu. Nego u listu Lovrinčevića izbija njegova briga za poštenim ljudima da ne zabasaju i da po neznanju ne udju

medju barabe i kalaše ili medju „fukaru“ kako ih on sam nazivlje.

Barabe njuše po svim kantunim traže tudje listove, pa ipak ti listovi osudjuju njih. Pa ipak ti listovi kažu, kako visoko stoje pravaši, a kako su nizki stvorovi demokrati.

Nu nije samo nemoral u krađi pisama. Demokrati su glasoviti u krađi tudjega poštenja. Što niesu svakomu rekli: i sudcu, i pristavu, i ljekaru, i glavaru, i poljaru, i čaušu, i misniku, i gospodičiću, i seljaku, i ženi, i curi — i svakom.

Demokratska stranka slična je kakvoj čangrižljivoj ženetini, koja u svakoga zadirkiiva i svakoga psuje, a svak se od nje krsti kao od djavola.

Što bi oni vikali na ljude proste, još bi manja stvar bila, pošto im to ne može ništa naškoditi. Prosti ljudi dosta je da ih omare ljudski nogom izpod sebe, kao lajave derane. Ali oni napadaju i ljude službene bez ikakova razloga — biva, oni ih denunciraju i traže im naškoditi. Tako oni ne samo žele odneti tudje poštenje drugomu, nego hoće da mu odnesu i onaj zalogaj kruha.

Ovoga nikada dosad kod nas nije bilo. To je nemoralnost kojoj nema para, niti se to more trpiti.

Za potvrdu ovoga iznieti ćemo samo jednu činjenicu. „Sloboda“ je željela, da upraviteljstvo duhana u Imotskomu radi za demokratsku stranku. Demokrati imotski to su zahtievali pod moraš. Tako su oni siloviti.

Ali uprava duhana, a na čelu joj gosp. Fr. Bransch nisu htieli odgovoriti želji onih baraba. Oni su dobro osvjedočeni, da duhana mora odgovarati svomu cilju, a ne nipošto barabaškim željama. Nu to demokratima nije pravo, pa su stoga odmah stali udarati na gosp. Branscha u „Slobodi“, da on radi za pravaše. Taki su oni. Ako ne ćeš za nje i ako nisi s njima, onda laćaju sva sredstva, da čovjeka prisile da iz straha bude s njima. To su te prave balije i Turci, koji ne poznaju zakona, zakon im je sila njihova i otrov njihova jezika i pera.

Sve poštene ljude u Imotskoj krajini zgadila je ta njihova biesna, nepoštena i denuncijantska navala na gosp. Branscha, koji je u svoj Imotskoj krajini poznat kao svjestni, poštene i nepristrani činovnik. Obćinsko pako vieće skupljeno u imotskoj viećnici smatralo se je dužnim da odbije one podle klevete protiva spomenutomu gospodinu, pa je jednoglasno izrekla ovaj prosvjed, koji je ujedno dično priznanje gosp. Fr. Branschu. Prosvjed glasi:

„Pošto je stanovita štampa napala čestitog i zaslužnog Ravnatelja Ureda odkupa duhana u Imotskomu, gosp. Fr. Branscha, da bi se tobož paćao u izborne poslove krajine — pošto to nije istina, vieće priznajući poštovanost pomenutog gospodina, prezirom odbija sve insinuacije, priznajući mu zasluge i nepriekorno ponašanje na korist ove krajine, sa opazkom, da izraz poštovanja cieloga vieća bude mu pismeno priobćeno“.

Ovaj prosvjed cieloga obćinskoga vieća jasno govori. Iz njega je jasno, kakva je barabaška stranka.

Nami je vazda jasno bilo, da je to stranka baraba, sadirača tudjega glasa i poštenja, a sada imamo za to i jednu sve-

čanu potvrdu ciele Imotske krajine, t. j. cieloga imotskoga vieća, pa pravom pozivljemo tu žalostnu stranku, da se ukloni sa javnoga života i da nam ne kuži puka sa zloćom. Krajišnik.

Viesti.

Proslava kraljeva jubileja. Dan 2. prosinca ove godine, to je bio dan sveobćega slavlja i veselja za sve narode habsburske monarhije. Sveobćemu slavlju i veselju, iskreno i oduševljeno, pridružilo se je i pučanstvo Makarsko-Primorske občine, te je ono dostojnim i svečanim načinom proslavilo šesdesetgodišnjicu sret-noga vladanja našega premilostivoga vladara cara i kralja Franje Josipa I. — U predvečer toga dana pucanje iz mužara i sviranje občinske glazbe navieštalo je sutrašnju proslavu. U jutro pak svečanoga glazba je ponovno gradom obilazila, svirajući vesele koračnice, a mužari su pucali, na što se je grad svečano okitio i u pirno ruho zadodio. U 8 sati sva školska djeca sa učiteljstvom prisustvovala su sv. misi, kojoj su sudjelovali gg. predsjednik kot. škol. vieća, predsjednik mjestnoga vieća, mjestni školski nadzornik i kotarski nadzornik. Nakon dokončane službe božje ravnatelj gradj. škole, gosp. Krsto Čurković držao je vrlo zgodan i jezgrovit govor, za mužku školsku djecu, dok za žensku izrekla je upraviteljica gospodjica Car. — U 10 sati bila je pontifikalna misa. Presvietli biskup izrekao je preko mise veoma liepo slovo. Crkva je bila dubkom puna. Prisustvovali su sve vlasti i sva društva. Poslie podne, u 2 sata, u dvorani „Hrvatskog Sokola“, školska su djeca priredila predstavu sa pjevanjem i deklamacijom. Dvorana je bila prepuna občinstva, koje je burno povladjivalo mladim predstavljacima, jer je izpalo krasno u svakom pogledu, da se bolje nije moglo poželiti. Najveća je za to zasluga gosp. ravnatelja Čurkovića, koji se je svojski za ovo bio zauzeo. Isti je gospodin i dotičnu predstavu sastavio, koja je naišla na sveobće odobravanje. — Na večer je grad bio razkošno razsvietljen, a naosob „Kačićev Trg“, gdje glazba svirala, dok su se vatrometi palili. Brdo na poluotoku sv. Petra i ono u Makru bili su veoma liepo razsvietljeni. I ovim izvanjskim načinom naša občina i celokupno pučanstvo izkazali su podaničku odanost i privrženost, kao što ljubav i štovanje prama preljubljenom vladaru.

Svemogućí nek nam još za mnogo ljeta uzdrži našega uzvišenoga vladara, hrvatskoga kralja Franju Josipa I.!

Pouzdanik Dra. Smodlake i kano-nika Ribičića, onaj smiešni deran, po imenu „Gigi Bello“, načrčkao je neki dopis u „glasovitom“ šibenskom listu „Kremenjaku“. Osvrčati se na onakove blezgarije onoga duševnoga i fizičnoga patuljka, bilo bi gubiti vrijeme; već jedino mu poručujemo, da kad se občina raspusti, može opet postati občinskim pisarom, pa u društvo tajnika Marinovića, pisara Pavlovića i čauša Ribarovića zagospodariti obćinom, kao što su ova čeljad nekoč i gospodarila; a drugo je pak pitanje, je li njihovo pašovanje narodu bilo na korist. Demokratski deran uhvatio se je i sa g

Dominisom, sudbenim pristavom, činovnikom uzornim i rodoljubom značajnim, koji je bez dvojbe od celokupnog pučanstva obljubljen kao malo tko; a kojemu sva šarena družba u Makarskoj, počimljući od Bare Vrankovića, pa svršavajući do „Giga Bella“, nije vriedna ni prah sa cipela otrati.

Izjava. Šarenjačka družba bila je litografirala neku viest iz našega lista, koju je naše uredništvo bilo obustavilo za javnost, netom je za istu bilo doznalo. U toj viesti bio je netočno i neovlašteno iznešen neki privatni razgovor izmedju g. načelnika Klarića i g. sudca Gelinea; pak smo umoljeni od gosp. načelnika, da ovo u našem listu izjavimo, što ovime rado i činimo.

Zastupnik velikog stila. Desio se skorice u našoj „Hrvatskoj Čitaonici“ u Makarskoj neki gospodin iz Splita. Videć u njoj priličan broj novina, opazio je, da ih toliko ni u splitskoj čitaonici nema. Tu je bio i šarenjačko-demokratski zastupnik Ribičić, koji — pokazujući tomu gospodinu „Primorski Glas“ — reče: „ali vaša čitaonica nema novina u velikom stilu, kao što je ovaj list“.

Vidi se po toj žučljivoj šali, da naš list nekoga ljuto peče. Zna zastupnik Ribičić, da je namijenjen puku; on zna, da u njemu ne suradjuju ljudi velikog kalibra, pa je bilo suvišno, da to drugome priča.

Da, naš list nije velikog stila, nego su takovi oni dubokoumni govori, kojima je Ribičić u saboru zadivio cielu Dalmaciju! Velikog su stila one učene i uajstorski dotjerane razprave, izrečene na kateketskome sastanku u Splitu! Velikog je stila onaj, što se je za male prigode znao obratiti Petru i Pavlu, da mu što god sastavi za sabor, a sad opet za kateketski sastanak!

Eto to su ljudi velikog kalibra; to su zastupnici velikog stila!

Vjenčani. Na 28. prošloga mjeseca vjenčala se je dražestna gospodjica Danica Antunović sa gosp. Ljubom Babčevićem. Mladencima naša srdačna čestitanja!

Odlikovani. Naš velecijenjeni prijatelj, starešina mjestnoga franjevačkoga samostana, O. Marko Ivandić, odlikovan je vitežkim redom Franje Josipa I. Najsrdačnije čestitamo!

Sieno. Ovih dana prispjeli su u našu luku parobrodi: „Moreno“ i „Loreto“ krcati sienom. Prvi za blagajne u Podgori i Tučepima; drugi za imotsku krajinu.

Sukob parobrodâ. Kod otoka Čiova blizu Trogira sukobili su se parobrodi „Salona“ ugar.-hrvatskog parobrod. društva i „Jadran“ novoosnovanog hrvatskog društva. „Jadran“ je udario u provu „Salone“, te je otvorio rupu dugačku 4 metra, ali povrhu razine mora, tako da je mogao prosliditi put Zadra i Rieke. Prednji dio prove na „Jadranu“ takodjer je mnogo oštećen. I „Jadran“ mogao je put prosliditi.

Radi drugoga gradiva morali smo izostaviti za današnji broj odgovor „Nar. Listu“, što će slediti u idućem broju.

Pišu nam iz Igrana: I našima Igrancima počeli su se oči otvarati i mnogi već razume, kud i kako ih je za nos vukao Petar Antičić. U prošlu nedjelju imao se je obdržavati seoski zbor, da odluči povrhu molbe istoga Antičića, kojom je tražio neku občinsku površinu, ali do toga zbora ne-

kako nije došlo. Petar Antičić htio je po što po to, da ne bude seoskoga zbora, i to poslie nego se je toliko trudio, da se zbor sazove. On će znati, za što on hoće da sada ovo pitanje zabašuri i pokrije; jer mu nije moglo uspjeti, kako se je nadao. Nu ako on traži ovo zabašuriti, imade ipak bar nekoliko Igranaca, koji se ne će dati od njega preplašiti, te će sve učiniti, eda ovo pitanje podpuno na svietlo izadje. Mi znademo, da je Petar Antičić tražio občinskoga zemljišta i to u Luci, baš ono mjesto i česticu, što su na obćinu vidili prisjednik Talijančić i glavlar Šimić. Ovima je ovó pitanje bilo i prvo poznato, pa za što nisu narod bili na ovo upozorili? Nekoliko Igranaca.

Narod bez škola jest
narod bez budućnosti.

**Pomozimo hrv. ⚡ ⚡
⚡ istarsku sirotinju!**

SAPUN DRUŽBE

sv. ĆIRILA i METODA

jest najbolji i najjeftiniji. Kupujmo samo taj sapun, a time pomažemo bez naše štete siromašnu školsku djecu u Istri. Odbacimo tuđi sapun. Za naručbe ciene i ostalo valja se obratiti tvrdki

**Ivan Lentić,
Milna (Dalm.).**

➡ Svoj k svome! ➡

Župnici crkvinarstva bratovštine
koji žele

prave svieće ≡≡≡

≡≡≡ **od pčelnog voska**

neka naruče na

„Jedinu hrv. tvornicu voštanih svieća“
na paru

Vladimira Kulića, Šibenik (Dalm.).

Ponude i cieni šalju se badava i franko.

Hrvati i Hrvaticice!

pomozite družbu

Svetog Ćirila i Metoda!